

درگذشتگان

درگذشت آیت الله حقی

حضرت مستطاب آیت الله آقای حاج شیخ محمد علی حقی سرابی یکی از افاضل علما و مدرسین حوزه علمیه قم به شمار می رفت. فقید سعید در هشتم ذی حجة الحرام ۱۳۴۸ ق در بیت علم و فضیلت دیده به جهان گشود.

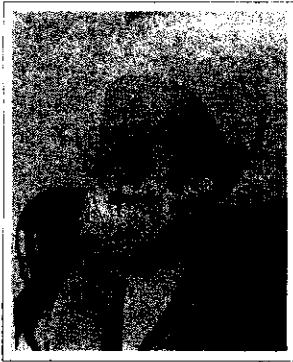
پدرش مرحوم آیت الله میرزا عبدالله سرابی (۱۲۹۵-۱۳۷۶ ق) عالم مطاع و محترم سراب بود. وی بارفتار و گفتارش - که از ورع و تقوایش برمی خاست - اثری ژرف بر دل های مردم نهاده و در زمان اشغال آذربایجان و حکومت پیشه وری به خوبی از مرزهای عقیده و ایمان دفاع کرد

و سدای استوار در برابر آنان به شمار می رفت. نیای مادری اش نیز مرحوم علامه ادیب میرزا جلیل واعظ از علمای مدرس فقه و اصول و از شعرای زبردست و آشنا به زبان های: ترکی، فارسی و عربی بوده است. معظم له پس از فراگیری خواندن و نوشتن و قرآن کریم، به تحصیل علوم دینی روی آورد و مقدمات رانزد پدرش و دیگران فرا گرفت. سپس در چهارده سالگی (۱۳۶۲ ق) به مدرسه طالبیه تبریز رفت و به آموختن ادبیات و مطول و حاشیه و شرح باب حادی عشر نزد اساتیدی چون: میرزا علی اصغر باغمیشه ای پرداخت. در ۱۳۶۴ ق به حوزه علمیه قم آمد و سطوح عالییه رانزد حضرات آیات: حاج آقا مرتضی حایری، میرزا محمد مجاهدی، سید محمد باقر سلطانی طباطبایی، شیخ موسی زنجانی، سید حسین قاضی تبریزی و میرزا صادق طاهباز فراگرفت. وی در سال ۱۳۷۰ ق به نجف اشرف مهاجرت کرد و در درس های آیات عظام: سید محمود

شاهرودی، سید محسن حکیم، سید ابوالقاسم خوبی و میرزا باقر زنجانی شرکت جست و مبانی فقهی و اصولی اش را استوار ساخت و همزمان از محضر آیت الله شیخ محمد علی سرابی - از بزرگان شاگردان آیت الله میرزا مهدی اصفهانی - عقاید و مبانی اخلاق را فراگرفت و این همه، دو سال به طول انجامید. سپس در پی بیماری پدر و تقاضایش، به سراب باز آمد و به تدریس و منبر پرداخت و این تا سال ۱۳۷۶ ق ادامه یافت. پس از درگذشت پدرش به قم آمد و در درس فقه و اصول آیات عظام: آقای بروجردی، امام خمینی و شریعتمداری حاضر شد و بهره های فراوان علمی کسب نمود و همزمان به درس تفسیر آیت الله شیخ محمد باقر ملکی میانجی شرکت کرد و با مکتب تفکیک و مبانی علمی تفسیر قرآن آشنا گشت و در کنار آنها به تدریس سطوح عالییه (رسائل، مکاسب و کفایه) و تفسیر پرداخت.

در سال ۱۳۹۷ ق بود که به تهران

در گذشت آیت الله فقیه عاملی

فقیه معظم حضرت آیت الله آقای حاج شیخ محمد تقی فقیه عاملی، یکی از فقهای بزرگ لبنان به شمار می رفت. فقیه سعید در اواخر سال ۱۳۲۹ ق، در بیت علم و تقوا در روستای «حاریص» - از توابع صور در جنوب لبنان - زاده شد. پدرش مرحوم آیت الله شیخ یوسف فقیه حاریصی، از شاگردان آیات عظام: سید محمد کاظم یزدی و میرزای نائینی، و قاضی القضاة لبنان و مؤسس محاکم شرعی جعفری در آن کشور بود. معظم له در شانزده سالگی (۱۳۴۵ ق) به نجف اشرف رفت و به تحصیل علوم دینی پرداخت، و پس از یادگیری مقدمات، به فراگیری سطوح نزد حضرات آیات: سید حیدر صدر و شیخ عبدالرسول جواهری و پس از آن به تحصیل خارج فقه و اصول در محضر آیات عظام: شیخ محمد حسین اصفهانی، سید ابوالحسن اصفهانی، سید حسین حمّامی، شیخ محمد حسین کاشف الغطاء و سید محسن حکیم پرداخت و در شمار یکی از فاضلان نام آور و مدرّسان سطوح و از بارزترین شاگردان آیت الله حکیم و خواصش جای گرفت. آن فقیه از اوان تحصیل علاوه بر تألیف به تدریس ادبیات، سطوح عالیّه و خارج پرداخت و شاگردان بسیاری را پروراند، که برخی از ایشان عبارتند از:

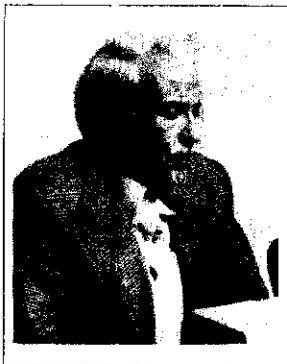
- (این هر سه به چاپ رسیده است).
- ۴. رساله فی الاجتهاد والتقلید (آماده چاپ)
- ۵. رساله فی تفسیر آیات الصوم (آماده چاپ)
- ۶. رساله فی اعجاز القرآن (آماده چاپ)
- ۷. رساله فی مباحث صفات الله تعالی ' لصفات مخلوقاته.
- ۸. شرح دعای افتتاح
- ۹. شرح دعای مکارم الاخلاق
- ۱۰. شرح تجرید الاعتقاد
- ۱۱. رساله فی احکام البسملة واسماء الله تعالی'
- ۱۲. رساله فی معنی ' التفسیر و التأویل
- ۱۳. رساله فی اهمیة علم الاخلاق
- ۱۴. حاشیه انتقادی بر اسفار و فصوص الحکم
- ۱۵. تفسیر برخی از اجزاء و سور قرآن کریم (۴ ج)، مانند: الف. صححه های خوش منظر در تفسیر سوره کوثر
- ب. راه و چاه در تفسیر معوذتین
- ج. یگانه پرستی، تفسیر مفصل سوره توحید
- ۱۶. رساله فی لباس المصلی
- او که در اوایل ۱۳۷۶ ش از تهران به حوزه علمیه قم باز آمد و به تدریس خارج فقه و اصول و تفسیر پرداخت. در روز جمعه ۲۷ رمضان المبارک ۱۴۱۹ ق (۲۵ دی ماه ۱۳۷۷ ش) در ۷۱ سالگی بدرود حیات گفت و پس از تشییع شایسته و نماز آیت الله حاج سید موسی شبیری زنجانی بر پیکرش، در قبرستان شیخان به خاک سپرده شد. عاش سعاداً و مات سعیداً.

*

مهاجرت کرد و در مسجد امام حسین - علیه السلام -، که یکی از معروف ترین مساجد پایتخت است - به امامت جماعت و وعظ و ارشاد پرداخت و در جوار آن، حوزه علمیه امام حسین (ع) را بنیاد نهاد و خود به تدریس فقه و اصول و پرورش بیش از یکصد طلبه اشتغال جست و در سال های انقلاب اسلامی، خود و مسجدش را یکسره وقف پیشبرد اهداف نهضت اسلامی نمود و بسیاری از حرکت های ضد رژیم را رهبری کرد. پس از پیروزی انقلاب اسلامی به ریاست یکی از شعبه های «دیوان عالی کشور» (برای دو سال) و نمایندگی مجلس شورای اسلامی از سراب (چهار سال) و نمایندگی مجلس خبرگان رهبری از آذربایجان شرقی (برای هشت سال) برگزیده شد و تا پایان عمر بر این سمت بود. از ویژگی های احوطه بر تفسیر قرآن و چیرگی بر اخبار و احادیث اهل بیت - علیهم السلام -، اکرام و احترام بسیار نسبت به علما و خطبا بود (که گاه برای زیارت علمای اصفهان، بدان شهر می رفت و هر ساله برای تجلیل از خطبای تهران، مجلسی مفصل در ماه مبارک رمضان تشکیل می داد)، به دیگران دستور نمی داد و کارهایش را خود انجام می داد و در سلام به دیگران، پیشقدم بود. از سر تقصیرات و آزارهای دیگران درمی گذشت و به دل نمی گرفت. وی از علمای بسیار مانند آیات عظام: سید محسن حکیم، سید محمود شاهرودی، سید ابوالقاسم خویی و حجت کوهکمری اجازه اجتهاد داشت. برخی از تألیفاتش عبارتند از:

- ۱. رساله فی الوجود و الماهیه و نقد نظریه وحدة الوجود
- ۲. رساله فی العدالة
- ۳. رساله فی الرشوة

درگذشت استاد احمدی بیرجندی

شایسته داد و این تا سال ۱۳۶۹ به درازا کشید. در آن سال به همکاری با بنیاد پژوهش های اسلامی آستان قدس رضوی پرداخت و موفق به تألیف کتاب هایی چند گردید و این همکاری تا پایان زندگی اش ادامه یافت. وی همواره از اوقاتش بهره می برد، می خواند و می نوشت، ترجمه و تألیف می کرد و بر کتاب هایی که می خواند حاشیه می نگاشت. نظرات اصلاحی خویش را پیش از انتشار برای مؤلفان می فرستاد، گشاده رو و مهربان بود و در پاسخ گفتن به پرسش های دیگران بخل نمی ورزید. او سخت می کوشید و دستمایه های کتاب ها و تحقیق هایش را خود فراهم می آورد. احترام اساتیدش را همواره پاس می داشت و حق شناس بود. کم می خورد و کم می خوابید و نیمه شبان پس از ذکر و عبادت به خواندن و نوشتن می پرداخت. خوش مجلس و خوش حافظه بود و اشعار بسیار در خاطره داشت. با زبان های عربی، انگلیسی و فرانسه آشنایی کامل داشت. به اهلبیت عصمت و طهارت - علیهم السلام - علاقه فراوان داشت و از همین رو به گردآوری و گزینش اشعار درباره آنان پرداخت و ۱۵ مجموعه از آنها را به چاپ رسانید و از چاپ خاوران نامه ابن حسام خوشی، به علت آنکه در آن، روایات و حکایات خلاف واقعی را به امیرالمؤمنین علی (ع) نسبت داده است، سرباز زد. در سلام کردن، سبقت می جست و در وفای به عهد کوشا بود و در زندگی اش منظم و خوش قلب و مهربان و متین و فروتن. از او ۲۰۰ مقاله و ۲۵ کتاب برجای مانده، که برخی از آنها عبارتند از:

۱. اسلام راه روشن
۲. امامت و رهبری
۳. با قرآن آشنا شویم
۴. پرتوی از سیمای تابناک علی (ع)

دانشمند معظم، ادیب فرزانه استاد احمدی بیرجندی یکی از ادیبان و عالمان مشهد مقدس به شمار می رفت. وی در مهرماه ۱۳۰۱ ش (۱۳۴۱ق) در بیرجند زاده شد و در شش سالگی به مکتبخانه و در هفت سالگی به دبستان شوکتیه رفت و در ۱۳۲۰ ش، پس از اتمام تحصیلات دبیرستانی در دانشسرای مقدماتی بیرجند پذیرفته شد و در ۱۳۲۲ ش فارغ التحصیل گردید و به تدریس در دبیرستان شوکتیه پرداخت. او در مدت تحصیل از محضر استاد دانشمند فرزانه مرحوم علامه سید محمد فرزانه و استاد حاج محمد حسین مهدی بیرجندی (که در محضرش مبادی العربیه، مجانی الادب و قطوف الربیع را بیاموخت) بهره های فراوان برد و از علم و تقوا و اخلاق نیک آن دو، توشه ها برگرفت. در شهریور ماه ۱۳۲۴ ش به تهران آمد و در ۱۳۲۸ ش موفق به اخذ لیسانس زبان و ادبیات فرانسه از دانشسرای عالی تهران شد و در ۱۳۳۵ مدیریت دانشسرای بیرجند را پذیرفت و این مسؤلیت تا ۱۳۴۰ به طول انجامید. در ۱۳۴۴ به مشهد مقدس رفت و به تدریس زبان فرانسه در دانشکده الهیات و معارف اسلامی و تربیت معلم پرداخت. در ۱۳۵۸ پس از ۳۵ سال تدریس، بازنشسته شد و در سال ۱۳۶۲ مدیریت کتابخانه مسجد جامع گوهرشاد را بر عهده گرفت و بدانجا نظمی

حضرات آیات: سید محمد علی حمای، سید محمد صادق حکیم، سید مهدی حکیم، سید علی مکی عاملی، شیخ محمدتقی جواهری، شیخ محمد مهدی شمس الدین، شیخ علی کورانی، شیخ حسن عسلی، شیخ مفید فقیه.

فقید سعید در حدود سال ۱۳۸۰ق، پس از اخذ اجازات متعدد اجتهاد و روایی از اساتیدش به لبنان بازگشت و در صور و زادگاهش (تابستان ها) مسکن گزید و به تألیف و تدریس، و اقامه جماعت و پاسخگویی به مسائل شرعی مؤمنان پرداخت و پس از درگذشت مراجع عظام تقلید بود که دامنه مرجعیت او گسترده شد و جوامع فتوایی اش به چاپ رسیدند. تألیفات چاپی وی عبارتند از:

۱. قواعد الفقیه (در قواعد فقیهه)
 ۲. مبانی الفقیه (دوره اصول فقه)
 ۳. مناہج الفقیه - ۳ ج - (رساله عملیه)
 ۴. مکاسب الفقیه
 ۵. مبانی العروة الوثقی (کتاب الخمس)
 ۶. عمدة المتفقه - رساله عملیه مختصر -
 ۷. مبانی المناسک - مناسک حج -
 ۸. من مناہج الفقیه و مبانیه
 ۹. جامعه النجف الاشرف
 ۱۰. جبل عامل فی التاريخ
- وی پس از عمری ۹۰ ساله، در تاریخ یکشنبه ۲۸ شوال المکرم ۱۴۱۹ق در شهر «صور» چشم از جهان فرو بست و پیکر پاکش پس از تشییعی باشکوه، به نجف اشرف انتقال داده شد و در وادی السلام به خاک سپرده شد.

*

۵. علی (ع) اسوه تقوا و عدالت
۶. خداپرستی در شعر فارسی
۷. خدا را بشناسیم
۸. چهارده اختر تابناک: زندگانی چهارده معصوم (ع)
۹. پند و عبرت، شامل مسائل تاریخی، دینی و اخلاقی
۱۰. خلاصه معراج السعادة
۱۱. چهل حدیث از پیامبر مکرم (ص) و ائمه معصومین (ع)
۱۲. دانای راز
۱۳. دانه و پیمان: شامل داستان‌هایی از عارفان بزرگ (سنایی، عطار، مولوی و سعدی)
۱۴. اشک و خون: مناقب و مراثی حضرت سیدالشهدا (ع)
۱۵. مدایح محمدی (ص) در شعر فارسی
۱۶. مناقب علوی (ع) در شعر فارسی
۱۷. مناقب فاطمی در شعر فارسی
۱۸. مناقب و مراثی اهل بیت در شعر فارسی
۱۹. مناقب حضرت موسی بن جعفر (ع) در شعر فارسی
۲۰. مدایح رضوی در شعر فارسی
۲۱. نوبهار عالم جان: مناقب مهدوی در شعر فارسی
۲۲. مناجات و دعا در شعر فارسی
۲۳. آموزش و پرورش در شاهنامه
۲۴. انشاء و نویسندگی
۲۵. بحثی در ادبیات فارسی
۲۶. دستور زبان فارسی یا صرف و نحو
۲۷. شیوه آموزش املا فارسی
۲۸. شیوه نویسندگی و نگارش
۲۹. نامه‌های ادبی
۳۰. نقشی از هستی: شامل مباحث ادبی و تربیتی
۳۱. فروغی که روشنگر دلهاست

۳۲. شعر در زندگی

۳۳. سیر سخن: شامل شرح احوال معروفترین نویسندگان و شاعران در ایران
۳۴. مقدمه و تصحیح دیوان محمد بن حسام خوشفی
۳۵. افکار و اندیشه‌های ولتر
۳۶. تصحیح خاوران نامه ابن حسام خوشفی (غیر چاپی)
- از مجموع ۷۱ مقاله او، بیش از ۶۰ مورد آن تألیف استاد و در مباحث اخلاقی و اسلامی می باشد و هم از ۳۵ کتابش، ۲۰ کتاب با موضوعات دینی و ۱۰ کتابش با مباحث ادبی است.
- آن ادیب فرزانه به تاریخ ۲۴ آذرماه ۱۳۷۷ ش (۲۵ شعبان المعظم ۱۴۱۹ ق)، پس از پشت سر نهادن دوره بیماری بر اثر سکنه مغزی بدرود حیات گفت و عالمی از علم و ادب را با خویش به خاک برد.

*

در گذشت حجة الاسلام شرقی

حضرت مستطاب حجة الاسلام والمسلمین حاج شیخ محمد علی شرقی - امام جمعه فقید مامقان - یکی از علمای خدمتگزار دین به شمار می رفت. فقید سعید در سال ۱۳۰۳ ش در روستای «خوشه مهر» مراغه زاده شد و پس از دوران کودکی، به تبریز رفت و مدتی در مدرسه طالبیه به تحصیل ادبیات عرب اشتغال داشت. سپس به قم آمد و پس از تکمیل سطوح، به درس خارج آیت الله العظمی حجت و آیت الله العظمی

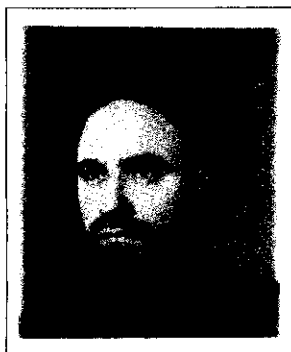
بروجردی حاضر شد و بهره‌های فراوان فقهی و اصولی برد. پس از وفات آیت الله بروجردی به ارومیه رفت و به خدمات دینی و علمی - امامت جماعت و تألیف - پرداخت. پس از پیروزی انقلاب اسلامی به امامت جمعه مراغه انتخاب شد و مدت هفده سال بر این سمت بود و علاوه بر آن به تدریس سطوح و تألیف می پرداخت. سپس در خرداد ماه ۱۳۷۷ به امامت جمعه مامقان برگزیده شد و این تا زمان وفاتش ادامه داشت. از آن فقید کتاب‌های زیر بر جای مانده است:

۱. قاموس نهج البلاغه (۴ ج)
۲. ترجمه زیر نویس نهج البلاغه - همراه با معجم الفاظ و موضوعات -
۳. قیام حق (۷ ج - ۲ جلد آن به چاپ رسیده است) - در تاریخ و زندگی چهارده معصوم -
۴. اصول وافی (۲ جلد تاکنون)
- آن عالم بزرگوار در روز شنبه ۷ آذرماه ۱۳۷۷ ش در ۷۴ سالگی در تبریز بدرود حیات گفت و پس از تشییعی باشکوه در مراغه در قبرستان «گلشن زهرا» به خاک سپرده شد.

ناصرالدین انصاری

*

در گذشت آیت الله حاج سید محمد علی حمّامی

سید محمد علی بن سید حسین بن سید علی موسوی حمّامی در سال ۱۳۴۰ قمری در نجف اشرف متولد گردید. پس از فرا گرفتن مقدمات نزد آیت الله شیخ محمد تقی فقیه عاملی، سطوح

عالیه را نزد آیت الله حاج سید محمد تقی بحر العلوم و آیت الله حاج میرزا باقر زنجانی و علامه شیخ علی سماکه تحصیل نمود و سپس به درس خارج والدش آیت الله العظمی سید حسین حمای (۱۲۹۸-۱۳۷۹ق) که از مراجع بزرگ تقلید و از مدرسین بنام بود حضور یافت و قسمی از تقریرات بحث والدش را در فقه و اصول برشته تحریر در آورد. و همزمان به بحث آیت الله العظمی میرزا عبدالهادی شیرازی (۱۳۰۵-۱۳۸۲ق) حضور یافت و از بحث این بزرگوار استفاده فراوان نمود و در کنار تحصیل مشغول رسیدگی به امور دفتر پدرش بوده و با متانت و کیاست خاصی امورات حوزه را رسیدگی می کرد و پس از فوت آیت الله سید ابوالحسن اصفهانی (۱۳۶۵ق) مقلدین سید حسین حمای رو به ازدیاد بود و مشکلات اداره حوزه افزون، با این حال مرحوم سید محمد علی هیچ گاه از تحصیل و تدریس و تألیف غافل نبود و اوقات خود را به هیچ وجه بیهوده صرف نمی داد. مرحوم سید حسین حمای همه روزه صبح و عصر در مسجد هندی فقه و اصول تدریس می کرد. نگارنده از مرحوم آیت الله حاج شیخ مرتضی حائری شنیدم، فرمودند: اواخر زعامت مرحوم سید ابوالحسن اصفهانی به نجف اشرف مشرف گردیدم و مدتی که در نجف بودم به درس بزرگان حضور یافتیم؛ از جمله درس آیت الله حمای بود. ایشان خارج مکاسب تدریس می کردند. به اقوال شیخ انصاری بسیار مسلط بودند و مطالب را درست و بدون حاشیه پردازی بیان می کردند. در عین حال مرحوم سید حسین حمای بسیار زاهد و وارسته

بود. در سال ۱۳۷۹ق مراجع بزرگ عراق از قبیل مرحوم میرزا عبدالهادی شیرازی و سید محسن حکیم و سید محمود شاهرودی و سید ابوالقاسم خوئی و شیخ عبدالکریم زنجانی و سید جواد تبریزی و... فتوا به کفر و الحاد حزب شیوعی (حزب توده) دادند. نامبرده از نوشتن فتوا امتناع نمود. عده ای از اخیار و مؤمنین خدمت ایشان رفتند از جمله آنها والد نگارنده مرحوم آیت الله حاج شیخ عبداللطیف سمای تنکابنی (۱۳۳۰-۱۴۰۰ق) بود و سبب امتناع نوشتن فتوا را پرسیدند. ایشان در جواب فرمودند کفر و الحاد حزب شیوعی و معتقدین به آن در نزد مسلم و واضح است و اما چون من نمی دانم چه دست سیاسی در پشت این کار است و از این نوشتن چه سوء استفاده ای می خواهند بنمایند و ممکن است گروهی بدتر از آن در پشت پرده باشد و مردم را جهت منافع خود تحریک کند، لذا فعلاً از نوشتن خودداری کردم. ولی اجل او را مهلت نداد و پس از چند صباحی بعد از این جریان کسالت او شدت گرفت. اطبا جهت معالجه او را به بغداد بردند معالجات موثر واقع نشد و او در بغداد وفات کرد و به نجف اشرف منتقل گردید و در کنار مسجد مراد بخاک سپرده شد. سمت امامت جماعت او به فرزند ارشدش سید محمد علی منتقل گردید. مرحوم سید محمد علی صبح ها در مسجد مراد فقه و بعد از نماز مغرب و عشاء در بیرونی اصول تدریس می کرد. نگارنده کفایه را در نزد ایشان تحصیل نمودم و چون خارج کفایه را شروع کردند حضور داشتم. وی در عین حال از تألیف و تصنیف غافل نبود. پس از

آنکه بعضی ها بر روحانیون و مراجع فشار آوردند به ایشان صدمات زیادی وارد گردید و بالغ بر ده سال خانه نشین و منزوی بود و ارتباط خود را با مردم قطع نموده بود و هنگام تشرف به زیارت از لباس قبا و عمامه استفاده نمی کرد. پس از فوت آیت الله العظمی خوئی عده ای از مردم بدو رجوع نمودند و مجدداً بتدریس و امامت مشغول گردید. حدود دو سال پیش جهت معالجه به لندن عزیمت نمود و سرانجام به سرطان مبتلا گردید و در روز جمعه ۱۸ جمادی الثانی ۱۴۱۹ (۱۷/۷/۱۳۷۷ش) وفات یافت.

تألیفات ایشان عبارتند از:

۱. المطالعات فی مسخلف المؤلفات: این کتاب شامل قسمی از تاریخ شیعه و قضایای مهم تاریخی است، در ده جلد که چهار جلد آن به چاپ رسیده است.
۲. هداية العقول فی شرح کفایه الاصول: در چهار جلد به چاپ رسیده است.
۳. شرح استدلالی بر عروة الوثقی در چندین مجلد.
۴. دیوان شعر عربی: بعضی از اشعار ایشان در شعراء الغری (ج ۱۰، ص ۱۱۱) مذکور است.
۵. رسائل متفرقه در بعضی از ابواب فقه.
۶. رساله عملیه ایشان در عبادات و معاملات.
۷. تاریخ الخلافة الاسلامیه.

وی دارای کتابخانه بسیار غنی و نفیس بود که اکنون از سرنوشت آن اطلاع ندارم.

محمد سمای حائری

*

در گذشت آیت الله مدرسی بهسودی

حضرت آیت الله شیخ حیدر علی مدرسی بهسودی یکی از دانشمندان و مدرسان و خدمتگذاران علم و دین در اثر حادثه ناگوار تصادف به ملکوت اعلا پیوست.

ایشان در سال ۱۳۵۴ ق مطابق با ۱۳۱۴ ش در شهر کابل، یکی از شهرهای معروف کشور افغانستان دیده به جهان گشود و در خانواده‌ای مؤمن و دانا پرورش یافت. پدرش آقا سیف‌علی بهسودی اهل ولایت «میدان» کابل، مردی کشاورز و از عاشقان خاندان عصمت و طهارت - علیهم السلام - و از دوستداران اهل دانش بود.

مرحوم مدرسی پس از نشو و نما و آموختن برخی از مقدمات، در بیست سالگی (سال ۱۳۷۴ ق) جهت ادامه تحصیلات خود به مشهد مقدس عزیمت کرد. ادبیات و برخی از کتب دینی نزد علامه و ادیب نامور شیخ محمد تقی ادیب نیشابوری و مدتی چند نیز نزد استاد سید علی حجت هاشمی آموخت. وی پس از شش سال تلاش و جدیت در کسب دانش در حوزه علمیه مشهد، به سال ۱۳۸۰ ق رهسپار شهر فقه و فقاقت نجف اشرف گردید و به تحصیلات عالی خود ادامه داد.

استاد مدرسی پس از ورود به آن زمین پاك با جدیت تمام مشغول تحصیل دوره سطح گردید. کفایة الاصول و مکاسب را از محضر آیت الله شیخ صدر بادکوبه ای

و رسائل را نزد حسن لبنانی تلمذ کرد که این دوره مدت چهار سال طول کشید. آنگاه دروس عالی حوزه را از محضر آیات: میرزا باقر زنجانی (خارج کفایه)، سید روح الله خمینی (خارج مکاسب)، سید ابوالقاسم خوئی (خارج فقه و خارج جلد دوم کفایه) و سید محمد باقر صدر (خارج جلد اول کفایه) که مدت یازده سال طول کشید، استفاده نمود.

علامه مدرسی در ضمن تحصیلات مذکور دروس جنبی دیگری نیز از محضر اساتید آن زمان فرا گرفت، از قبیل: آموختن مسایل حکمت و فلسفه از محضر آیت الله شیخ صدر بادکوبه ای و شرح منظومه نزد آیت الله شیخ عباس قوچانی (هاتف)، شرکت در جلسات تفسیر قرآن مجید آقایان: سید مصطفی خمینی و سید محمد علی لبنانی، و فرا گرفتن دروس عقایدی از محضر آیت الله سید محسن طباطبایی حکیم به مدت سه ماه تعطیلی تابستان در حرم مطهر امیر المؤمنین (ع).

ایشان پس از فراغت از تحصیل و نیل مدارج عالی علمی و کسب اجازاتی از اساتید خود (از حضرات آیات: خوئی، خمینی، شیخ صدر و صدر) و نیز در اثر فشارهای رژیم عراق به اتباع خارجی، در سال ۱۳۹۶ ق مجبور به ترک عتبات عالیات شد و به سمت ایران مهاجرت کرد و در حوزه علمیه قم سکونت اختیار فرمود و به امر خطیر و بسیار مهم تدریس در مسجد مدرسه فیضیه اشغال ورزید که مورد توجه فضلا و سایر طلاب قرار گرفت. اجتماع درس ایشان روز به روز زیادتر می شد و جمعیتی قریب ۱۵۰ نفر از طلاب و محصلین در مجلس درس ایشان حاضر می شدند و کسب فیض می کردند. در ابتدای ورود ایشان به قم دروس مقدماتی را نظیر: حاشیه ملا عبدالله، معالم الاصول و سایر کتب

درسی دیگر تدریس فرمود. سپس جلد اول شرح لمعه را و اصول فقه (از مظفر) را دوبار تدریس کرد.

سرانجام بنا بر پیشنهاد شورای مدیریت حوزه علمیه قم و خواهش عده ای از فضلا و احساس مسؤولیت و ادای تکلیف دینی در سال ۱۴۰۵ ق از قم به شهر بم - یکی از شهرهای پر جمعیت و مهم استان کرمان - انتقال یافت و در رأس حوزه علمیه آن شهر قرار گرفت و به امر تدریس و ارشاد و راهنمایی طلاب جوان پرداخت. در ضمن امور مذکور به امر اقامت جماعت و بیان مسائل شرعی و ایراد سخنرانی های مذهبی و حل مسائل اجتماعی نیز اشتغال داشت. البته ارتباط ایشان با حوزه علمیه قم و فضلی آن سامان هیچ گاه گسیخته نشد.

آثار قلمی استاد مدرسی که تاکنون شناسایی شده و قابل ذکرند، به شرح زیر است:

۱. هدایة الاصول فی شرح کفایة الاصول. این کتاب از تقریرات درس استاد خود مرحوم آیت الله شیخ صدر بادکوبه ای به رشته تحریر در آورده و مطالب آن را به استاد ارجمند خود عرضه داشته و مورد تأیید ایشان واقع شده است. این کتاب در چهار جلد در خلال سال های ۱۴۱۵ ق تا ۱۴۱۸ ق در حدود ۱۸۰۰ صفحه در قم به زیور طبع آراسته گردید. این کتاب مهم ترین اثر چاپی استاد مدرسی به حساب می آید که همواره مورد توجه سایر اساتید و فضلالی حوزه های علمیه و طلاب علوم دینی می باشد.

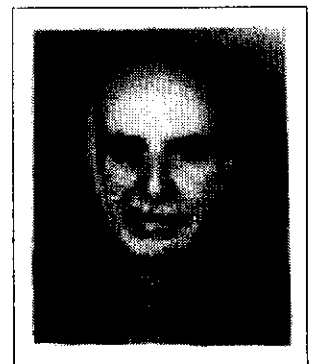
۲. توضیح الحاشیه، شرحی است بر حاشیه ملا عبدالله در علم منطق. این کتاب را در نجف اشرف به چاپ رسانید.

۳. شرح کتاب رسائل (فرائد الاصول)، در چند جلد و به صورت مخطوط موجود است.

۴. تقریرات فقه آیت الله خوئی (خطی).
 ۴. تقریرات مکاسب آیت الله خمینی (خطی).
 ۶. تقریرات مکاسب آیت الله شیخ صدرابادکوبه ای (خطی).
 ۷. احوالات علماء از زمان گذشته تاکنون (خطی).
 ۸. علل پیروزی انقلاب ایران در سال ۱۳۵۷ش (خطی).
 ۹. رساله عملیه توضیح المسائل (خطی).
 ۱۰. یادداشت های مختصری در فقه و اصول به صورت متفرقه.
- این عالم ربّانی در اثر حادثه غم انگیز تصادف هنگام مراجعت به شهر بم در بین راه قم-کاشان در عصر روز جمعه ۳۰ رجب ۱۴۱۹ق مطابق با ۲۹آبان ۱۳۷۷ش در ۶۵ سالگی به لقاءالله پیوست. پیکر ایشان صبح روز سه شنبه ۴ شعبان المعظم در شهر مذهبی قم تشییع و پس از ادای نماز میت توسط آیت الله شبیری زنجانی به گلزار شهدای قم حمل و در جوار علی بن جعفر (ع) به خاک سپرده شد. رحمة الله علیه.

*

استاد عرب در گذشت

حاج اصغر عرب متخلص به (خرد)، شاعر شیرین گفتار و سخنور با کفایت و اقتدار شهر سعدی و حافظ-شیراز- و یکی از خادمان قرآن و عترت محمدی در آستانه هشتاد سالگی درگذشت. استاد عرب، در خانواده ای مؤمن و

متعهد به سال ۱۳۴۰ق مطابق با ۱۳۰۰ش در شیراز پا به عرصه گیتی نهاد. پدر ایشان حاج محمد حسن عرب یکی از نیکوکاران معروف بود و اگرچه وی از خانواده های قدیم شیراز است، ولی به خاطر اینکه چند سال در جوار عتبات عالیات عراق زیست به (عرب) شهرت یافت.

استاد پس از نشو و نما در محیط ادبی، از دوران کودکی به سرودن اشعار رو آورد و در زمینه های فرهنگی به تحقیق و نوشتن گام برداشت، و از دوران جوانی به کار آزاد اشتغال نمود و نمایندگی یک شرکت مسافری را در شیراز عهده دار شد.

استاد عرب، علاوه بر فعالیت های فرهنگی و اجتماعی وارد میدان مبارزه و سیاست گردید و در حزب مذهبی (برادران) به عضویت درآمد و راه آزادی و تنویر افکار و دفاع از ارزش های اسلامی و ملی را پیش گرفت و به مبارزه برخاست.

«حزب برادران» توسط آیت الله سید نورالدین شیرازی «حسینی هاشمی» (۱۳۱۲-۱۳۷۶ق) یکی از دانشمندان روشن فکر و فقه های آزاداندیش و معروف خطه فارس- که تحصیلات عالی خود را در حوزه کهن نجف اشرف به پایان رسانده بود- در سال ۱۳۵۲ق در شیراز تأسیس گردید و با جذب نیروهای جوان و توده های مؤمن به انجام فعالیت های: سیاسی، ادبی و اجتماعی به کار افتاد. مرحوم عرب در حدود سال ۱۳۶۵ق جذب حزب برادران گردید و در زمینه های مذکور نقش مهمی ایفا کرد و با روزنامه های ارگان آن حزب یعنی: «شفق» (منتشر سال ۱۳۳۱ش) و «آئین برادری» (منتشر سال ۱۳۲۹ش) و «همه» همکاری نزدیک داشت و آثار قلمی زیبایی

آفرید.

مرحوم عرب، پس از فعالیت و همکاری در مطبوعات آن روز و کسب تجربه های لازم، خود اقدام به انتشار هفته نامه ای با نام (مرد بازار) کرد که امتیاز و سردبیری آن را بر عهده گرفت و در سال ۱۳۳۱ش در شیراز منتشر ساخت. مطالب هفته نامه شامل زمینه های دینی، سیاسی، اجتماعی و ادبی بود.

استاد عرب شاعری توانا و سخنوری آزاداندیش بود. همین طوری که اغلب اشعارش رنگ دینی و حماسی داشت، نیز در غزل و عشق مضامین عالی سروده است. سروده های مهیج و محرک فراوان دارد که بیش از ۵۰ سال قبل ابیات انقلابی (غوغای رستاخیز) شهرت به سزائی پیدا کرده که مسلمانان را به مبارزه و جهاد و شمشیر دعوت کرده است.

ایشان در نظم عقاید و اندیشه های مذهبی در میان معاصران از جهت پرکاری و دقت کم نظیر بود. به همین خاطر توانست آثار مهمی در ترجمه و به شعر درآوردن دعا و زیارات و مناجات های که از اهل عصمت و طهارت- علیهم السلام- صادر شده بیافریند و ذوق سرشار خود را به احسن وجه به کار برد.

شایان ذکر است یکی از فعالیت های مهم ادبی استاد همکاری جهت تأسیس (انجمن ادبی حافظ) است که در سال ۱۳۲۸ش در شیراز و با چند تن از ادبای معروف آن خطه موفق به تشکیل انجمن دادند، در جلسات آن به طور مستمر شرکت داشت و مشارکت فعالی در سرودن و خواندن شعر و تبادل اطلاعات و تحقیقات ادبی از خود نشان می داد.

فهرست آثار قلمی استاد عرب به شرح زیر است:

۱. زلزله (مجموعه اشعار).
۲. گل های بهشت.

۳. پیوندهای زرین .
۴. گلزار عشق (در مرثیاتی ائمه اطهار(ع)).
۵. ترجمه منظوم دعای کمیل .
۶. ترجمه منظوم دعای صباح .
۷. ترجمه منظوم دعای ندبه .
۸. ترجمه منظوم زیارت عاشورا .
۹. ترجمه منظوم زیارت وارث .
۱۰. ترجمه منظوم زیارت جامعه کبیره .
۱۱. تضمین غزلیات سعدی .
۱۲. تضمین غزلیات حافظ .

این شاعر و سخنور دانشمند پس از ۷۹ سال خدمت و زندگی بانیک نامی در اواسط شعبان ۱۴۱۹ ق مطابق با اواسط آذر ۱۳۷۷ ش در شهر علم و ادب شیراز، چشم از جهان خاکی فرو بست و به دیدار معبود شتافت. پیکر ایشان توسط شاعران، اندیشمندان و اقشار مختلف مردم شریف و قدرشناس شیراز تشییع گردید و در قبرستان عمومی شهر به خاک سپرده شد.

*

استاد صفیر درگذشت

دانشمند و شاعر شهیر استاد حاج سید محمدعلی صفیر یکی از اندیشمندان و فضیلاي معاصر ساکن تجریش پس از عمری خدمات علمی و فرهنگی در تهران درگذشت. وی به سال ۱۳۳۳ ق مطابق با ۱۲۹۴ ش

در شهر کرمانشاه دیده به جهان گشود. پدرش حجة الاسلام والمسلمین سید حسین حائری (۱۲۹۷ در نجف اشرف - ۱۳۸۶ ق در قم) از دانشمندان مقیم قم بود. وی از جمله شاگردان حضرات آیات: شیخ محمدعلی مدرس چهاردهی، سید مصطفی کاشانی، میرزا علی شیرازی فرزند میرزای شیرازی، شیخ محمد حسین غروی اصفهانی و سید ابوالحسن اصفهانی در نجف اشرف و حاج شیخ عبدالکریم حائری یزدی در قم بود و آثار قلمی نظیر: شرحی بر ارشاد (از شیخ مفید)، ترجمه لهوف (از ابن طاووس) و دیوان اشعار از ایشان به جای ماند.

پدر بزرگ مرحوم صفیر، آیت الله سید محمدعلی حسینی تنکابنی یکی از شاگردان برجسته آیت الله میرزای شیرازی و از اصحاب سامراء و از مجاهدین و مبارزین در پیشرفت فتوای تحریم تنباکو بود. ایشان پس از رحلت استاد بزرگوار خود رساله عملیه منتشر ساخت و در سال ۱۳۱۷ ق در نجف اشرف درگذشت.

استاد صفیر در کودکی همراه پدرش به نجف اشرف رفت و پس از چندی همراه ایشان به کرمانشاه و از آنجا به قم رهسپار و مشغول تحصیل علوم دینی شد و برخی از ادبیات و مقدمات فقه نزد علامه سید عباد علی هندی و آیت الله شیخ جعفر صبوری قمی (ساکن کاشان) - دام ظلّه - را فرا گرفت.

وی پس از تحصیل علوم دینی به تهران رفت و در دانشکده معقول و منقول دانشگاه تهران در گروه نخستین دوره دانشجویان قرار گرفت. آنگاه به تربیت و تعلیم روی آورد و سال های متمدادی در دبیرستان های تهران به تدریس ادبیات گذراند.

ایشان در کنار کارهای فرهنگی به دفاع

از حریم تشییع و پاسخ شبهات و ایرادها در کنار علمای تهران همت گماشت. مثلاً در فتنه کسروی همراه با آیت الله شیخ محمد حسن طالقانی رسماً علیه او در دادگاه شکایت نمود. نیز در تأسیس مراکز فرهنگی و دینی یار و یاور علامه حاج شیخ مهدی سراج انصاری بود و بعد از سقوط رضاخان در شهریور ۱۳۲۰ ش اقدام به تأسیس «انجمن تعلیمات اسلامی ایران» نمودند.

از جمله در کار تأسیس بنای حسینیه ارشاد و به همراه آقایان: مرحوم محمد همایون، دکتر ناصر میناچی و میر عبدالحمید ادبی در بخش فرهنگی آن تلاش کرد که قسمت اعظم کتیبه های حسینیه و مسجد ارشاد با بهره وری از دیدگاه های استاد صفیر انجام یافت.

ایشان در اشعار خود به (صفیر) تخلص می کرد. در زمان دکتر محمد مصدق و بنا بر پیشنهاد ایشان تصویرنامه ای از هیئت دولت گذشت که نام خانوادگی صفیر مختص به ایشان باشد تا آن که شعرهای ایشان با نام خانوادگی این شاعر یکسان و جاودانه شود.

استاد صفیر دارای طبعی بلند و همتی زیاد و پشت کار و مجاهدت و استقامت در راه حق و حقیقت بود. در کلام و سخن گفتن صداقت و صراحت داشت. علاوه بر هنر استادی در انواع شعر در کارهای هنری نیز دست داشت. مثلاً در خطاطی، نقاشی و طراحی کاشیکاری علاقه و ذوق خاصی از خود نشان می داد. نیز در فرا گرفتن چند زبان کهن و خارجی کوشش نمود و زبان هایی چون: عربی، فرانسه، عبری و پهلوی را به خوبی می دانست.

در بسیاری از مساجد ایران و بلکه خارج ایران آثار طبع هنری او روی کاشیکاری ثبت و حک شده، که از جمله

(آذربایجان شوروی) به پژوهش و تحقیق در ادبیات فارسی و ترکی پرداخت.

در سال ۱۳۵۷ش و پس از پیروزی انقلاب رسماً از ایشان دعوت به همکاری شد و به تهران مهاجرت کرد تا ماه‌های اخیر زندگی که به کرج نقل مکان کرده بود، به تحقیقات خود ادامه داد.

وی فردی متعهد، پرکار، نکته‌سنج، دقیق و عمیق و خوش معاشرت و خوش اخلاق بود. بیشتر اوقات خود را صرف پژوهش و نگارش مطالب تاریخی و ادبی کرد. فهرست آثار قلمی پروفیسور بیگدلی به شرح زیر است:

۱. تاریخ بیگدلی - شاملو.

این اثر گرانها بنا بر نوشته مؤلف بزرگوار آن در ده جلد قرار دارد، و تنها دو جلد از آن در بیش از ۱۲۰۰ صفحه به چاپ رسیده و سایر مجلدات دیگر هنوز مخطوط است.

الف) جلد اول، شامل منشاء ایل و تبار بیگدلی و معرفی سایر انشعابات بیگدلی.

ب) جلد دوم، ایل بیگدلی در دوران صفویه.

ج) جلد سوم، دوران افشار و ایل بیگدلی.

د) جلد چهارم، دوران زند و ایل بیگدلی.

ه) جلد پنجم، دوران قاجار و ایل بیگدلی.

و) جلد ششم، دوران پهلوی و خاندان بیگدلی.

ز) جلد هفتم، دودمان بیگدلی - شاملو در دوران معاصر.

ح) جلد هشتم، تاریخ شعرای بیگدلی (معرفی بیش از ۸۰ شاعر).

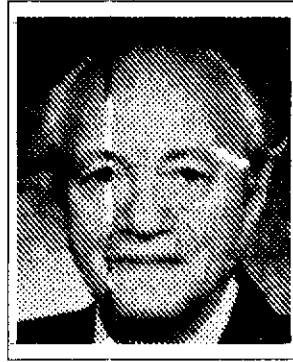
ط) جلد نهم، مدارک و اسناد مختلف از خاندان بیگدلی.

ی) جلد دهم، معرفی آثار عمرانی و

مراسمی چند جهت تجلیل از خدمات و زحمات علمی و فرهنگی ایشان برگزار شد. رحمة الله علیه.

*

درگذشت پروفیسور بیگدلی پژوهشگر نامی

پروفیسور دکتر غلامحسین بیگدلی از بزرگترین اساتید و محققان ادبیات و تاریخ، در ۸۳ سالگی به دیدار معبود شتافت.

استاد بیگدلی در سال ۱۳۳۶ق مطابق با ۱۲۹۷ش دیده به جهان گشود. پدرش آقا فتح‌الله خان بیگدلی اهل خمسه زنجان به کشاورزی اشتغال داشت. پس از طی دوران کودکی و صباوت وارد مدارس جدید شد. آنگاه به تهران عزیمت کرد و در دبیرستان نظام و دانشکده افسری ادامه به تحصیل داد و در شهریور ۱۳۲۰ش به درجه افسری نایل گردید.

ایشان در سال ۱۳۲۴ش در اثر فعالیت‌های سیاسی و پیوستن به احزاب مخالف حاکمیت بازداشت شد و پس از شش ماه حبس در کرمان‌رهای یافت و به اتحاد جماهیر شوروی سابق مسافرت کرد، ولی به علت سوءظن مسئولان وقت مدت هفت سال در تبعیدگاه سبیری به سر برد، آنگاه به مسکو رفت.

تحصیلات عالی خود را در دانشکده ادبیات آغاز کرد و با اخذ گواهینامه دکترای ادبیات به پایان رسانید. سپس در انستیتوی زبان و ادبیات (نظامی) در باکو

آن مراکز مذهبی چون: مسجد هدایت، مسجد جامع نارمک، حسینیه ارشاد، مرقد مطهر حضرت رقیه (ع) در شام، چند مسجد در هندوستان و پاکستان می‌توان نام برد.

شایان ذکر است که استاد به امر علامه سید محمود طالقانی شعرهای کتبه سردر حسینیه ارشاد و سردر بزرگ مسجد هدایت را سروده است.

استاد صفیر با توجه به علو طبع و منش عارفانه خویش، همواره محبوب قلوب خاص و عام بوده و در محافل ادبی برای او و آثارش ارزش ویژه‌ای قائل بوده و هستند.

آثار قلمی استاد صفیر به شرح زیر است:

۱. خردنامه (منظوم) در بند و اندرز.
۲. ماتمکده شهید شیرخوار (منظومه ایست در صد بیت) - در رثای عبدالله رضیع (ع) -.
۳. تاریخ مختصر ایران، چاپ دانشگاه تهران.
۴. دیوان اشعار، بیش از ۱۵ هزار بیت دارد که قسمتی از آن به چاپ رسید.
۵. تصحیح انجیل برنابا.
۶. تصحیح دیوان شیخ محمود شبستری
۷. درس دین، چاپ حسینیه ارشاد.
۸. ترجمه دیوان اشعار امام علی (ع) به فارسی (خطی).

استاد صفیر سرانجام پس از عمری خدمت و اظهار ارادت به ساحت قدسی حضرت سیدالشهدا (ع) در اثر کهولت سن در روز چهارشنبه ۲۳ جمادی ثانی ۱۴۱۹ق مطابق با ۲۲ مهر ۱۳۷۷ش در ۸۶ سالگی، در تهران چشم از جهان فرو بست و به اریاب و اجداد خویش پیوست. پیکر پاک ایشان صبح روز پنجشنبه از حسینیه ارشاد تشییع و در بهشت زهرا قطعه ۸۸ (قطعه فرهیختگان) به خاک سپرده شد، و

خیریه که توسط بیگدلی ها بنا شده است .
 ۲ . چهره اسکندر در شاهنامه فردوسی و اسکندرنامه نظامی . این اثر بسیار نفیس در سال ۱۳۶۹ ش در تهران به چاپ رسید، که علاوه بر موضوع اصلی کتاب (چهره اسکندر) متعرض بسیاری از نگرش و ویژگی های علمی و هنری فردوسی و نظامی شده است .
 ۳ . جمشید و خورشید (به اهتمام و ویرایش ایشان) در سال ۱۳۷۳ ش در تهران به چاپ رسیده است .
 ۴ . دیوان حاج محمد صادق خان

بیگدلی شاملو (گردآوری از ایشان) در سال ۱۳۷۰ ش در تهران چاپ شد .
 ۵ . لغتنامه فارسی-ترکی صحاح العجم (نسخه غازان) در سال ۱۳۶۶ ش به اهتمام ایشان به چاپ رسیده است .
 ۶ . کهله یه سلام (به زبان ترکی) در ۸۶ صفحه در سال ۱۳۶۳ ش به چاپ رسیده است .
 ۷ . تصحیح شهریار نامه عثمان مختاری غزنوی .
 ۸ . دیدار با شهریار [استاد سید محمد حسین شهریار تبریزی] .
 ۹ . ادب خزینه سی (به زبان ترکی) .

۱۰ . تصحیح دیوان آذر بیگدلی، با همکاری دکتر حسن سادات ناصری .
 ۱۱ . گذر عمر (مجموعه اشعار)، در سال ۱۳۵۹ ش در ۱۰۴ صفحه در تهران منتشر شد .
 این دانشمند پرتلاش در اواخر/ربیع ثانی/ ۱۴۱۹ ق مطابق با اواخر/ مرداد/ ۱۳۷۷ ش در ۸۳ سالگی در شهرستان کرج چشم از جهان فرو بست و پیکرش پس از تشییع باشکوهی در جوار امامزاده طاهر(ع) کرج به خاک سپرده شد .
 عبدالحسین جواهر کلام
 *

فرهنگی

شبکه اطلاع رسانی کتاب با پیام رئیس جمهور به شبکه جهانی اینترنت پیوند خورد
 آقای سید محمد خاتمی، رئیس جمهوری اسلامی ایران با ارسال پیامی، شبکه اطلاع رسانی کتاب ایران را به شبکه اطلاع رسانی جهانی (اینترنت) پیوند داد .
 متن پیام آقای خاتمی به این شرح است : کتاب، نماد خردمندی انسان و ماندگارترین و مؤثرترین ابزار انتقال و اشاعه اندیشه، فرهنگ و آگاهی است و اهتمام به امر تألیف، ترجمه و طبع و نشر کتاب از مهم ترین وظایف دینی و ملی دولت و ملت است .
 تأسیس شبکه جهانی کتاب رایانه، گشاینده فصلی تازه در آسان کردن و شتاب بخشیدن نشر اندیشه و دانش و زمینه ساز دستیابی بهتر علاقه مندان آثار گوناگون علمی و فرهنگی و هنری ایران زمین به آثار و مراجع مکتوب این فرهنگ ارجمند است .

امیدوارم این طرح برای همه علاقه مندان به تمدن اسلامی و ایرانی و بخصوص ایرانیان عزیزی که در خارج از میهن بسر می برند و بالاخص نسل نوپای ایرانی دور از وطن مبارک و زمینه ساز پیوند بیشتر و مستحکم ترشان با آیین و انقلاب و کشور باشد .
 سید محمد خاتمی
 اطلاعات کتاب ایران که برای نخستین بار در شبکه اینترنت قرار گرفته است شامل مشخصات کتابشناختی هر کتاب، نام کتاب، نام پدیدآورنده، رده دویی، موضوع، قیمت، محل نشر، قطع کتاب و شماره بین المللی (شابک) آن است .
 همچنین تصویر روی جلد اثر و خلاصه ای از کتاب در کنار این اطلاعات بر روی شبکه اینترنت قرار می گیرد .

معرفی برگزیدگان شانزدهمین دوره کتاب سال جمهوری اسلامی ایران
 در مراسم اهدای جوایز شانزدهمین دوره کتاب سال و ششمین دوره جایزه جهانی کتاب سال احمد مسجد جامعی که پیش از سخنرانی رئیس جمهور گزارشی از وضع کتاب در کشور ارائه داد، گفت : ساز و کارهای نظارتی و هدایتی در عرضه کتاب به اندازه کافی پاسخگوی تحولات در حوزه نشر نیست و باید چارچوب های تازه ای برای ایجاد دگرگونی و تحول در بخش کتاب طراحی شود .
 وی افزود : افزایش سطح سواد در جامعه، گسترش مراکز آموزش عالی، رشد شهرنشینی و گسترش رسانه ها تقاضا را برای فعالیت های فرهنگ افزایش داده و در حوزه کتاب، افزایش عناوین، افزایش شمار پدیدآورندگان، رشد مخاطبان و شکل گیری نهادها و